

IX. ОБЩЕСТВЕН ПРОДУКТ И НАЦИОНАЛЕН ДОХОД

Общественият продукт и националният доход се създават в сферата на материалното производство. Общественият продукт е сума от общата продукция на отраслите на материалното производство, а националният доход — сума от тяхната чиста продукция. Към сферата на материалното производство са отнесени следните отрасли на народното стопанство: промишленост, строителство, селско стопанство, горско стопанство, транспорт, съобщения, търговия, материално-техническо снабдяване и изкупуване и други отрасли на материалното производство. Данъкът върху оборота, като част от стойността на обществения продукт и националният доход, се създава във всички отрасли на материалното производство, но е показан по мястото на реализация.

В някои от отраслите на народното стопанство от 1970 г. са настъпили методологични изменения: към отрасъл „Строителство“ са включени и безрезултатните геологопроучвателни работи; към отрасъл „Селско стопанство“ са включени и услугите от селскостопански характер, свързани с обработката и напояването на земята, засяването, отглеждането и прибирането на реколтата; към отрасъл „Транспорт“ и отрасъл „Съобщения“, по практически съображения, са включени и дейностите на пътническия транспорт и непроизводствените съобщения; към отрасъл „Други отрасли на материалното производство“ са включени и дейностите на населението по месодобива, консервирането на плодове и зеленчуци (без туршиите), производството на сапун и шевът на облекло и жилищен текстил в домашното стопанство, както и дейностите на предприятията за изкупуването на вторични суровини от предприятията, организациите и учреденията.

Фонд „Натрупване“ включва прираста (увеличението или намалението) на основните и материалните оборотни фондове, вкл. резервите и запасите на държавните и кооперативните предприятия, организации, учредения и населението.

Фонд „Потребление“ включва стойността на материалните блага, потребени от населението, и друго потребление.

Потреблението на населението се дели на две основни групи: лично потребление и предмети за потребление (без тези за лично потребление), потребени чрез предприятия, организации и учредения по културно-битовото и социалното обслужване на населението.

Личното потребление включва потребените от населението хранителни и нехранителни продукти, купени от държавната и кооперативната търговия, от общественото хранене и свободните кооперативни пазари, и продуктите, получени от населението като трудово възнаграждение от ТКЗС и от помощните и частните стопанства. Освен това, в личното потребление се включва амортизацията (годишното изхабяване) на жилищния фонд, потреблението на електроенергия, вода и пара от

населението и предмети за потребление, получени в натура от предприятия, организации и учредения.

Абсолютните обеми в стойностно изражение са по цени на съответната година.

Индексите и структурите (относителните дялове) са изчислени от абсолютни обеми по съпоставими цени, действували през съответните периоди. За годините, в които са настъпили ценови или методологични изменения, индексите са изчислени чрез верижно обвързване, при което е отстранено влиянието от изменението на цените и методологията. Структурите и индексите са изчислени до 1962 г. включително от обеми по съпоставими цени 1957 г., след 1962 г. — по цени 1.01.1962 г., след 1971 г. — по цени 1.01.1971 г., и след 1981 г. — по цени 1982 година.

Верижните индекси (1970 към 1969 г.) са изчислени от съпоставими обеми, като 1969 г. е приведена в съпоставимост с 1970 година. Индексите 1977 г. към 1976 г.) са изчислени също от съпоставими обеми, при което е отстранено влиянието на новите амортизационни норми и възстановителната стойност на основните фондове, вследствие на генералната инвентаризация, проведена в края на 1974 година. Амортизацията, като елемент на материалните разходи, завишава общия им обем и намалява размера на произведения национален доход.

До 1972 г. размерът на осигурителните вноски, които стопанските организации внасят в Държавно обществено осигуряване върху изплащаното трудово възнаграждение, е 12,5 на сто, от 1973 г. до 1979 г. — 20 на сто, а от 1.10.1979 г. за промишлените стопански организации и от 1.01.1980 г. за останалите стопански организации — 30 на сто. От 1.11.1979 г. се увеличиха заплатите и другите доходи на трудещите се и цените на едро и дребно се приведоха в съответствие с обективните условия за развитие на икономиката и повишаване на нейната ефективност. Вследствие на тези изменения работната заплата, осигурителните вноски, данъкът върху оборота и другите елементи на националният доход завишават своя обем и влияят за увеличаване стойността на националният доход по цени на съответната година.

Влизането в сила на плановото изменение на цените на едро през 1982 г. и осмата петилетка, както и уеднаквяването на плановата и отчетната методология наложиха промени в някои структури, индекси и производни величини, публикувани в „Статистически годишник на НР България“ — 1981, 1982, 1983 година. От 1980 г. до 1984 г. вътрешният оборот е изключен от обществения продукт и общата продукция на промишлеността. Националният доход на 100 лева основни производствени фондове е изчислен от съпоставими обеми — национален доход по съпоставими цени 1982 година и основни фондове по първоначална стойност, които от 1981 г. са намалени с продуктивните и работните животни, преминали към материалните оборотни фондове.